

به نام خداوند جان و خرد

وزارت بهداشت، درمان، آموزش پزشکی

معاونت آموزشی

دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی

راهنمای ارزیابی بیرونی

اعتباربخشی دوره‌های آموزشی علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی

مصوب پانزدهمین جلسه کمیته اعتباربخشی دبیرخانه علوم پایه پزشکی

اردیبهشت ۱۴۰۵

راهنمای ارزیابی بیرونی اعتباربخشی برنامه‌های آموزشی علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی

مقدمه

در حال حاضر تعداد قابل توجهی از دانشجویان دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی دولتی و غیردولتی در مقاطع کاردانی، کارشناسی، دکتری تخصصی (Ph.D) و دکترای حرفه‌ای رشته‌های مختلف علوم پایه پزشکی مشغول به تحصیل هستند. با توجه به تنوع و تکرار این رشته/مقاطع و نقش مهم دانش‌آموختگان آنها در حوزه‌های مختلف نظری و عملی، اجرای فرآیند ارزیابی و اعتباربخشی جهت حفظ و ارتقاء کیفیت آموزش مهم و ضروری می‌باشد.

دبیرخانه علوم پایه پزشکی در راستای انجام وظایف نظارتی خود جهت استقرار نظام اعتباربخشی برنامه‌های آموزشی، در دی ماه ۱۴۰۳ واحد اعتباربخشی دبیرخانه را راه‌اندازی نمود. در اولین گام آیین‌نامه اعتباربخشی بازنگری و در بیست و دومین جلسه کمیسیون ملی اعتباربخشی مورخ ۱۴۰۴/۰۱/۲۴ تصویب و کمیته اعتباربخشی در دبیرخانه تشکیل شد.

کمیته اعتباربخشی تدوین استانداردهای عمومی اعتباربخشی برنامه‌های آموزشی علوم پایه پزشکی از اردیبهشت ۱۴۰۴ آغاز نمود. استانداردها پس از بررسی‌های متعدد در کارگروه‌های تخصصی و فنی طی ۹ ماه و نظرخواهی از طیف گسترده‌ای از اساتید و دانشجویان رشته‌های مختلف در سه سند مجزا به شرح زیر تنظیم شد:

سند اول شامل: ۵۴ استاندارد عمومی برای مقاطع کاردانی - کارشناسی

سند دوم شامل: ۶۴ استاندارد عمومی برای مقطع کارشناسی ارشد

سند سوم شامل: ۶۹ استاندارد عمومی برای مقطع دکترای تخصصی

راهنمای ارزیابی بیرونی بر اساس جدیدترین آیین‌نامه اعتباربخشی برنامه‌های آموزشی علوم پایه پزشکی مصوب کمیسیون ملی اعتباربخشی که طی نامه شماره ۵۱۲/۹۶۸/د به تاریخ ۱۴۰۴/۰۴/۲۲ به دانشگاه‌ها / دانشکده‌های علوم پزشکی سراسر کشور ابلاغ گردیده، تنظیم شده است.

در این راهنما شیوه انتخاب ارزیابان بیرونی و نحوه اجرای فرآیند ارزیابی بیرونی، توضیح داده می‌شود.

ماده ۱- تعاریف

۱-۱- **دبیرخانه:** منظور دبیرخانه علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی است.

۱-۲- **کمیته اعتباربخشی:** منظور کمیته اعتباربخشی برنامه‌های آموزشی علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی است.

۱-۳- **هیات ممتحنه:** کمیته‌ها/ هیات‌های ممتحنه، ارزشیابی و برنامه‌ریزی رشته‌های علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی که در امور علمی و فنی، تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی و سایر مستندات مربوطه و همچنین ارزیابی راه‌اندازی و ادواری برنامه‌های آموزشی مشارکت می‌نمایند.

۱-۴- **برنامه / دوره:** منظور برنامه‌ها/ دوره‌های آموزشی علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی در مقاطع مختلف (کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکتری تخصصی Ph.D و دکترای حرفه‌ای) در دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی دولتی و غیردولتی دارای مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند.

۵-۱- اعتباربخشی دوره: فرآیندی است در راستای حفظ و بهبود مداوم کیفیت آموزش و دستیابی بهتر به اهداف دوره آموزشی که از طریق ارزیابی درونی و بیرونی مبتنی بر استانداردهای مصوب، کیفیت ارائه برنامه آموزشی را مورد بررسی قرار می‌دهد و با صدور رأی نسبت به اعتبار دوره برای مدت معینی قضاوت و تصمیم‌گیری می‌نماید.

۶-۱- ارزیابی بیرونی^۱: فرایندی است برای ارزیابی کمی و کیفی دوره آموزشی بر اساس آخرین استانداردهای مصوب ابلاغی که توسط خبرگان و متخصصین منتخب مرتبط با دوره انجام می‌شود و شامل بررسی مستندات، بازدید میدانی، مصاحبه و مشاهده می‌باشد.

ماده ۲- نحوه انتخاب ارزیابان بیرونی

ارزیابان بیرونی که وظیفه اجرای مرحله ارزیابی بیرونی فرآیند اعتباربخشی دوره آموزشی را به عهده دارند، از بین اعضای هیات علمی مربوط به رشته در دانشگاه‌های مختلف که علاقه و تجربه کافی در خصوص فرآیند ارزیابی و اعتباربخشی داشته و ترجیحاً عضو بودم مربوطه باشند، انتخاب می‌شوند. ارزیابان بیرونی توسط هیات ممکنه پیشنهاد و ابلاغ ایشان توسط دبیر دبیرخانه صادر می‌شود.

تبصره ۱- اعضای تیم ارزیابی بیرونی باید از افراد غیروابسته به دانشگاه/ دانشکده مورد ارزیابی انتخاب شوند.
تبصره ۲- چنانچه دانشگاه/ دانشکده متوجه شود هر یک از اعضای تیم ارزیابی به هر شکلی در معرض تعارض یا تداخل منافع هستند، برای مراعات بی طرفی و عدالت مکلف است موضوع را بلافاصله به صورت کتبی به دبیرخانه اطلاع دهد. هر گونه تصمیم در این مورد بر عهده دبیرخانه خواهد بود.
تبصره ۳: اگر در حین یا بعد از بازدید مشخص شود که تعارض منافع وجود داشته، موضوع در کمیته اعتباربخشی دبیرخانه بررسی و تصمیم مقتضی گرفته می‌شود.

ماده ۳- مراحل اجرای ارزیابی بیرونی

ارزیابی بیرونی از طریق سامانه جامع اعتباربخشی (سجا) به آدرس <https://saja.behdasht.gov.ir> و در سه بازه زمانی صورت می‌گیرد: **قبل از بازدید - حین بازدید - بعد از بازدید**

۱-۳- قبل از بازدید

در شروع فرآیند اعتباربخشی برنامه های آموزشی، تیم های ارزیاب بیرونی رشته های مختلف با پیشنهاد هیات ممکنه مربوطه و ابلاغ دبیر دبیرخانه تشکیل می‌شوند. کمیته اعتباربخشی دبیرخانه سرپرست و اعضای تیم ها را جهت دریافت نام کاربری و رمز عبور به سامانه اعتباربخشی (سجا) معرفی می‌کند. سرپرست تیم، تقسیم وظایف و هماهنگی بین اعضا، تأیید نهایی مراحل ارزیابی در سامانه و ارائه نتایج ارزیابی در جلسه هیات ممکنه مربوطه را به عهده دارد.
قبل از بازدید میدانی، دسترسی ارزیابان بیرونی به سامانه سجا برای مدت معینی باز می‌شود و ارزیابان بیرونی در این بازه زمانی بر اساس تقسیم وظایف، مستندات بارگزاری شده در سامانه را بر مبنای استانداردهای مربوطه بررسی نموده و موارد نقص را جهت اصلاح به ارزیاب دورنی عودت میدهند و مواردی که مشکلی ندارد را تأیید می‌نمایند. جهت اصلاح نواقص مجدداً فرصتی به ارزیابان درونی داده می‌شود.
جهت انجام بازدید میدانی، دبیرخانه علوم پایه تاریخ بازدید و مشخصات تیم ارزیاب بیرونی را به مرکز هدف اطلاع می‌دهد.

^۱ External evaluation

۲-۳- حین بازدید

ارزیابان بیرونی جهت بررسی میزان تطابق وضعیت آموزشی دوره با استانداردهای مصوب و راستی آزمایی مستندات بارگزاری شده در سامانه در زمان تعیین شده به محل مراجعه نموده و به بررسی گزارش کلی خودارزیابی دوره، مستندات مورد نیاز و انجام مصاحبه‌ها و مشاهدات میدانی می‌پردازند.

تبصره ۴: تأمین هزینه سفر، تهیه بلیط رفت و برگشت و اقامت ارزیابان بیرونی بر عهده دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی مربوطه است.

۳-۳- بعد از بازدید و پایان مرحله ارزیابی بیرونی

ارزیابان بیرونی بعد از بازدید میدانی، طبق تقسیم وظایف قبلی، مستندات را در سامانه سجا مجدد بررسی نموده و بر اساس میزان تطابق با استانداردها نظر نهایی خود را ثبت می‌کنند و پس از اتمام کار ارزیابان بیرونی، سرپرست تیم تمام موارد را بررسی و ثبت نهایی را در سامانه تأیید می‌نماید.

بعد از اتمام این مرحله، سرپرست تیم نتایج ارزیابی را در فرم مخصوصی که توسط دبیرخانه تهیه شده جمع‌بندی نموده و در جلسه هیات ممکنه مربوطه ارائه می‌نماید. هیات ممکنه موارد را به دقت بررسی و بر مبنای ماده ۳ آیین نامه اعتباربخشی، پیش‌رأی پیشنهادی و نتایج بررسی‌ها را جهت تصمیم‌گیری در کمیته اعتباربخشی، به دبیرخانه ارسال می‌کند.

پیش‌رأی صادره توسط کمیته اعتباربخشی منضم به گزارشات ارزیابی درونی و بیرونی، جهت صدور و ابلاغ رأی نهایی به مرجع ذیصلاح ارسال می‌شود.

آراء اعتباربخشی برای مدت مشخص، معتبر بوده و دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی بایستی از ۶ ماه قبل از پایان اعتبار ابلاغ شده، برای ارزیابی مجدد آمادگی داشته باشد.

این راهنما شامل ۳ ماده و ۴ تبصره در پانزدهمین جلسه کمیته اعتباربخشی علوم پایه پزشکی مورخ ۱۴۰۵/۰۲/۱۴ به تصویب رسید و مبنای اجرای ارزیابی بیرونی برای تمام رشته / مقاطع علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی می‌باشد.